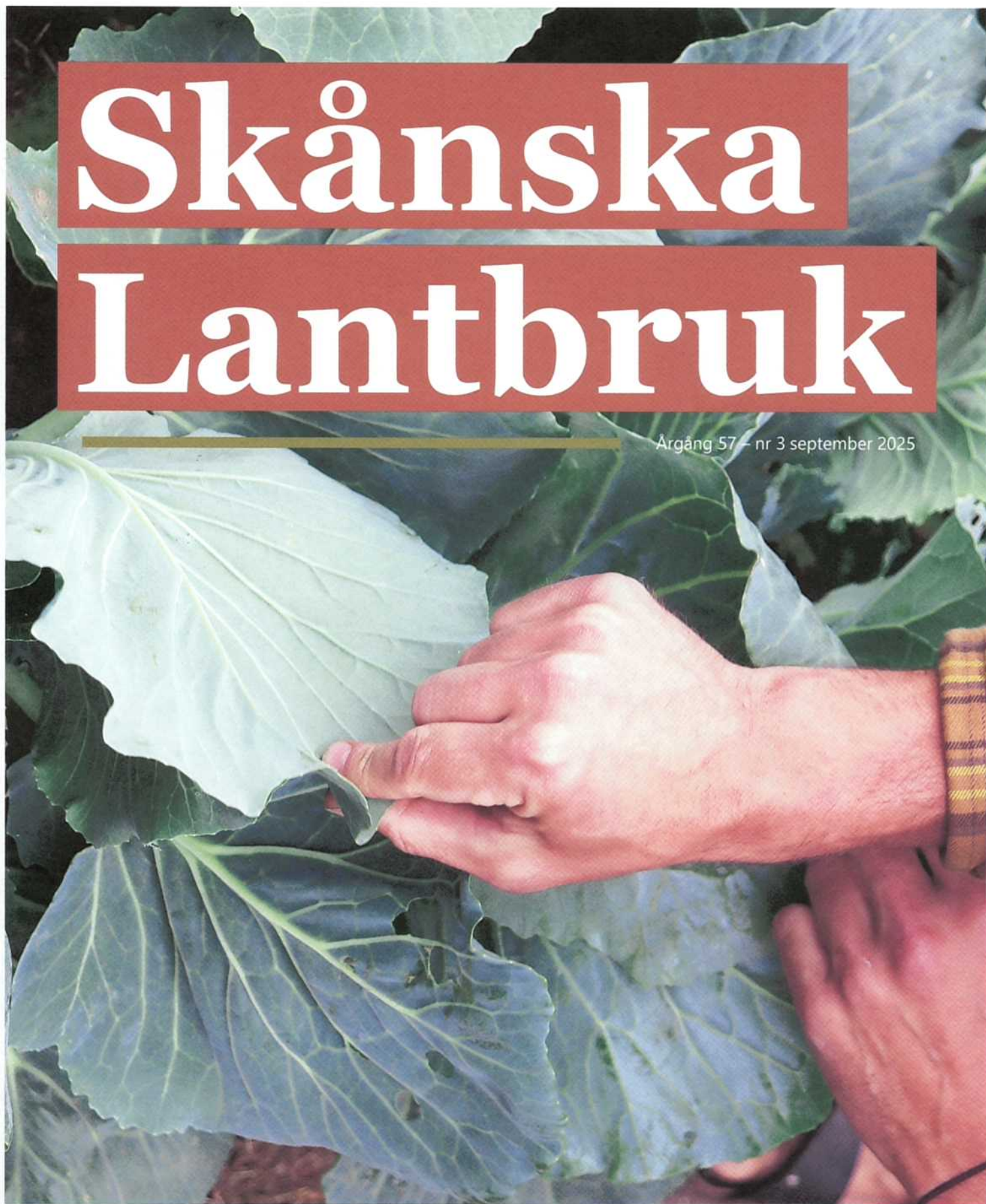

Skånska Lantbruk

Årgång 57 – nr 3 september 2025

BEREDSKAP MED BREDD

I det här numret belyser vi beredskap ur olika synvinklar och får möta människor, som precis som vi på Hushållningssällskapet tänker minst tre steg framåt. Vi delar med oss av kunskap och konkreta beredskapstips och lyfter även senaste nytt från både forskningsvärlden och vår verksamhet.

08

Möt vd:n på Löderup Växt AB som jobbar och lobbar för att rikta strålkastarna mot svenskt jordbruksföretagande och som sätter fingret på det viktigaste inom beredskap.

14

Hur kan vi säkra det mest grundläggande i Sveriges försörjningsberedskap, det vill säga förmågan att odla mat, också i kris? Och vilken betydelse har Sverige-försöken i detta?

Frökontroll – grund för trygga svenska livsmedel

I begynnelsen var fröet

För att beskriva hur livsmedel skapas används ofta uttrycket från jord till bord. Men det finns processer före jord. En del är forskning och utveckling av grödor. En annan del är omfattande analyser och certifiering av utsäde, processer som genomförs hos Frökontrollen Mellansverige. Vår systertidning Gröna Affärer tog tåget till Örebro där verksamheten ligger för att få veta mer om det som sker stort men stillsamt.

TEXT: Lisbeth Rauden FOTO: Johanna Egemar
 Artikeln har tidigare varit publicerad i Gröna Affärer nr 2/2025

Preparation av naket sotanalys: Kärnor läggs i lutlösning så att embryon frigörs.

JESPER BROBERG, vd på Frökontrollen, är ett bekant namn för många hushållningssällskapare och för branschaktörer inom de gröna näringarna. Efter en avstickare på Lantmännen under några år är han sedan hösten 2024 tillbaka i Hushållningssällskapet. Där har han tidigare haft olika tjänster, bland annat nio år som vd på Hushållningssällskapens förbund.

Gröna Affärer reste till Örebro och Frökontrollen för att få veta mer. Det

sker några veckor in i februari 2025. I laboratoriet arbetar medarbetarna i djup koncentration. Det råder en trevlig och lugn stämning. Rörelsemönstren vid och mellan arbetsstationerna är kontrollerade och rutinerade.

Det är många leenden och samtalen som pågår sker lågmält och respektfullt. Jesper Broberg beskriver Frökontrollen:

– Frökontrollen är en viktig del av livsmedelsproduktionen och bidrar

till lönsamhet för lantbruksföretagen. Vi arbetar med certifiering till utsädesföretag och analys av utsäde åt lantbrukare som använder eget utsäde. Frökontrollen är en del av en lång kedja som syftar till att lantbrukaren ska få tillgång till ett friskt och sunt utsäde.

– Forskning och utveckling är prioriterat. Vi har helt nyligen initierat ett samarbete med Örebro universitet, en industrihubb i Örebro och Hushållningssällskapens forskningsavdelning. ►

Potentialen är stor inom många områden. Frökontrollen har en hög kompetens och sitter på en unik databas sprängfylld med kunskap om utsäde. Vi har också ett nära samarbete med Jordbruksverket och landets växtskyddscentraler.

Begreppen analys och certifiering ger associationer till komplicerade förlopp och det är precis vad Frökontrollen ägnar sig åt. Processerna är detaljerade och kvaliteten måste vara hög. Jesper Broberg förklarar vidare:

– För att certifiera utsäde är vi ackrediterade av International Seed Testing Association, i dagligt tal

ISTA. Organisationens regler gäller i hela världen.

Kombinerar hantverk och AI

I laboratoriet mellan moderna mikroskop och digital utrustning finns äldre föremål och instrument som speglar Frökontrollens långa historia. Här finns vackra planscher av sädesslag. Mot en vägg står ett gammaldags arkivskåp i trä med fröer. Det är på ett sätt som om tiden stått still. Ett frö är fortfarande ett frö.

– Mycket av det vi gör är hantverk, men AI har precis kommit till vår användning. Vi använder till exempel två av världens största och effektivaste seed scanners, som fotograferar varje enskilt frö och analyserar om det exempelvis är en normal vetekärna eller inte. Varje bild som tas på en kärna lagras och läggs till i en stor databas som används för att ta fram hur en genomsnittlig kärna ser ut. Nyligen har vi köpt in nya mikroskop där vi kommer att kunna fotografera varje granskat objekt för att sedan kanske kunna ta det ett steg vidare med automatiserad bildigenkänning.

Att Frökontrollens ägare är Hushållningssällskapet Örebro och därigenom ägs av Sveriges bönder ser Jesper Broberg som en fördel.

Strategisk resurs för Sveriges bönder

– Frökontrollen är en strategisk resurs för Hushållningssällskapet och när jag säger det så menar jag egentligen för Sveriges bönder. Att det faktiskt är lantbrukarna själva som äger Frökontrollen. Vi ska skapa lönsamhet ute på gårdarna genom att certifiera och analysera utsäde. Det ska man vara väldigt nöjd med. I många andra länder är certifiering och utsädesanalys en statlig angelägenhet. I Sverige har Jordbruksverket också gett Frökontrollen i uppdrag att certifiera utsäde. Att Frökontrollen är en oberoende och självständig aktör som certifierar utsäde gynnar både säljare och köpare. Vi har inga juridiska, affärsmässiga eller politiska kopplingar till någon annan marknadsaktör. Man kan lita på oss.

De senaste åren har Frökontrollen vuxit både när det gäller antalet medarbetare och antalet analyser.

– En aktör la ner sin verksamhet och då fick vi många nya kunder. Sedan dess har Frökontrollen vuxit, vi har jobbat för högtryck och har rekryterat nya duktiga medarbetare. Vi har tidigare inte riktigt kunnat prioritera utveckling, men det gör vi nu.

Fyra övergripande faktorer präglar Frökontrollens verksamhet och

FAKTA FRÖKONTROLLEN

Frökontroll är systematisk kontroll för att garantera god kvalitet hos utsäde. Det kan avse utsäde såsom jordbruksväxter, köksväxter samt trädplanter. Frökontroll har spelat en avgörande roll för den utveckling – såväl kvalitativt som kvantitativt – som skett inom jordbruket sedan 1870.

Jesper Broberg

Analysbedömning av sundhet. Här undersöks förekomst av svampsjukdomar som fusarium, bipolaris, bladfläcksjuka.

Maud Nilson gör renhetsanalys av småfröer. I bakgrunden fröplanscher från förra seklet.

planering och i förlängningen svensk växtodling och livsmedelsproduktion. För det första kan tillgången på utsäde i Sverige och EU potentiellt påverkas då diskussioner förs om att förbjuda olika preparat som används vid betning av utsäde. Sverige riskerar att få ett sämre skydd för utsädet än idag, och det ligger inte så långt fram i tiden.

– För det andra: den tekniska utvecklingen i laboratoriet, där nya digitala metoder och möjligheten att använda AI på olika sätt spelar en viktig roll. Möjligheterna är många men också utmaningarna. Det är inte enkelt.

– Den tredje faktorn är att EU med en ny förordning. Idag finns en nationell lagstiftning, men om några år kommer en EU-förordning som gör att alla EU-länder behöver jobba likadant. Om och när EU-förordningen träder i kraft kan det till exempel bli möjligt för lantbrukare att köpa och sälja utsäde sinsemellan. Om fyra-fem år kan en ny lagstiftning komma att förändra förutsättningarna för utsädeshanteringen i Sverige.

Landets egna beredskap är viktig

Jesper Broberg sammanfattar och resonerar vidare.

– Betningsmedel, AI och ny teknik

samt en kommande EU-förordning är de tre faktorer som vi har med i vår planering. Och sen den fjärde – utsäde är en strategisk resurs för alla länder. Jag menar, har ett land inte en egen utsädesproduktion och ett lager av utsäde, då kan man få stora problem inom en snar framtid. Varje land måste ha kapacitet att producera sitt eget utsäde och självklart måste vi ha någon form av beredskapslager.

Noggranna försök med grobarhet utförs också i laboratoriet.

– Olika partier utsäde har olika grobarhet och det varierar mellan olika år. Beroende på vilken grobarhet utsädet har så använder man olika mycket utsäde. Med bra grobarhet behövs inte lika mycket utsäde och vice versa. Det får man reda på genom att lämna in utsädet till oss för analys, säger Jesper Broberg.

Analys ökar tryggheten

Lantbrukare får inte sälja sitt utsäde till varandra idag, däremot får de använda eget utsäde för att så och skörda på de egna åkrarna. Jesper Broberg förklarar:

– Till ungefär 25 procent av arealen som sås i Sverige används eget utsäde och vi rekommenderar att eget utsäde också ska analyseras. Jag pro-

pagerar inte för att lantbrukare ska använda mer eget utsäde. Jag anser att allt utsäde som används ska vara antingen certifierat eller analyserat hos Frökontrollen. Då ökar kunskapen, tryggheten och därmed lönsamheten på gården. •

FAKTA FRÖKONTROLLEN MELLANSVERIGE AB

Frökontrollen Mellansverige erbjuder oberoende certifiering av utsäde till utsädesföretag och analys av utsäde och spannmål till lantbrukare i hela landet.

Metod: Laboratorieanalyser och certifieringstjänster för att säkerställa hög kvalitet och spårbarhet av utsäde.

Kunder: Lantbrukare och utsädesföretag i Norden.

Historik: Verksamheten startade omkring 1880.

Ägare: Hushållningssällskapet Örebro.

Anställda: 20

Ordförande: Håkan Dieker.

Vd: Jesper Broberg.